

Handläggare
Lina Hansson
Telefon: 08-508 28 872**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
MHN 2021-09-28 p.18

Remiss av trafikkontorets handlingsplan mot nedskräpning på land och i vatten (Dnr KS 2021/794)

Förvaltningarnas förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Justera beslutet omedelbart.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
MiljöförvaltningenMaria Svanholm
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Sammanfattning

Miljöförvaltningen är positiv till framtagandet av en stadsövergripande renhållningsstrategi och formandet av en arbetsgrupp för nedskräpningsfrågor. Förvaltningen ser att det är viktigt att samverkan sker med stadens samtliga berörda aktörer och även inkluderar ytor som inte kategoriseras som "det offentliga rummet".

De viktigaste synpunkterna sammanfattas nedan och återfinns i sin helhet under rubriken *Förvaltningens synpunkter och förslag*.

Miljöförvaltningen anser att handlingsplanens avgränsningar behöver tydliggöras för att klargöra att planen inte omfattar stadens generella och stadsövergripande arbete mot nedskräpning av mark och vatten som bedrivs av flertalet av stadens aktörer.

Handlingsplanen behöver förtydligas i hur den förhåller sig till andra relevanta styrdokument i staden, exempelvis Stockholm

Vatten och Avfalls avfallsplan och handlingsplanen för minskad spridning av mikroplast.

Vidare bör handlingsplanen tydliggöra vilket ansvar stadens olika aktörer har i nedskräpningsarbetet, vilka aktörer som berörs av de framtagna åtgärderna, vilken lagstiftning som reglerar området, samt hur trafikkontoret planerar samverka och kommunicera med aktörer såsom Stockholm Vatten och Avfall AB, exploateringskontoret, miljöförvaltningen och Stockholms Hamnar i samband med inkomna ärenden samt gällande särskilda frågor och i problemområden.

Miljöförvaltningen anser att de åtgärder som föreslås behöver en tydligare koppling till stadens utmaningar när det kommer till arbetet för att minska nedskräpningen. Detta för att underlätta förståelsen för varför trafikkontoret har valt just de åtgärder som föreslås.

Planen bör även adressera hur nedskräpning i samband med evenemang ska hanteras. Staden har i egenskap av markägare sannolikt långtgående möjligheter att inom ramen för markupplåtelser till enskilda reglera frågor om avfallshantering och nedskräpning. Staden har också sannolikt möjlighet att avstå från att upplåta mark till parter som tidigare inte följt avtalsvillkor om avfallshantering och nedskräpning.

Bakgrund

Remitterad handlingsplan är framtagen av trafikkontoret som ett svar på 2020 års budgetuppdrag *”Trafiknämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för att minska nedskräpning såväl i vatten som på land”*.

Handlingsplanen innehåller sammanlagt 40 åtgärder som stäcker sig fram till 2024. Åtgärderna speglar olika aspekter av trafikkontorets arbete mot nedskräpning, däribland utvecklad kommunikation och samverkan, optimering av städintervall, storlek och tömningsfrekvens på skräpkorgar, utveckling av snöupplag och kommunaltekniska ytor m.m.

Ärendet

Kommunstyrelsen har den 14 juni remitterat handlingsplanen till miljö- och hälsoskyddsnämnden med önskan om svar senast den 30 september.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Övergripande synpunkter

Framtagande, avgränsning, och innehåll

Av budgetuppdraget framgår att *”Trafiknämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för att minska nedskräpning såväl i vatten som på land”*. När en handlingsplan ska beröra många parter och i synnerhet när dessa är spridda i flera organisationer är en framgångsfaktor en tydlig och bred förankringsprocess med berörda. Miljöförvaltningen hade gärna sett ett tätare samarbete med möjlighet att lämna samlade synpunkter under framtagandet av handlingsplanen.

Stadsledningskontoret har utifrån budget 2021 ett nära angränsande uppdrag att utreda och specificera ansvarsförhållanden samt gränssnitt avseende stadens vattenmiljöer från strand till botten.

Miljöförvaltningen har under 2020 samt 2021 haft tre budgetuppdrag som relaterar till stadens arbete mot nedskräpning; handlingsplan mot spridning av mikroplast, handlingsplan för hållbar plastanvändning, samt pågående uppdrag att samordna stadens arbete mot nedskräpning av sjöbottnar. Kunskaper och slutsatser från dessa uppdrag hade varit önskvärt att få med i ett tidigt skede i arbetet med framtagandet av den remitterade handlingsplanen.

Utifrån handlingsplanens innehåll drar miljöförvaltningen slutsatsen att trafikkontoret valt att avgränsa handlingsplanen till de markytor som trafikkontoret och stadsdelarna har befogenhet över, d.v.s. över det offentliga rummet såsom gator, torg och parkmark. Planen berör så vitt miljöförvaltningen kan utläsa inte heller vattenmiljöer i den omfattning som budgetuppdraget pekar på. Miljöförvaltningen anser därför att handlingsplanens avgränsningar behöver tydliggöras för att klargöra att planen inte omfattar det generella och stadsövergripande arbetet mot nedskräpning av mark och vatten, som bedrivs av flera av stadens förvaltningar och aktörer. Vidare ser miljöförvaltningen att merparten av åtgärderna i handlingsplanen redan bedrivs i varierande omfattning. Miljöförvaltningen anser att handlingsplanen bör vara mer framåtsyftande med ett bredare och stadsövergripande perspektiv.

Att handlingsplanen begränsas till att enbart omfatta trafikkontorets verksamhet medför att stadens samlade möjligheter att verka för att minska nedskräpning inte tas tillvara.

Förslag till kompletteringar och förtydliganden

Förvaltningen föreslår att handlingsplanen kompletteras och förtydligas enligt följande:

- Förtydliga hur planen förhåller sig till andra relevanta styrdokument i staden, exempelvis Stockholm vattens avfallsplan och handlingsplanen för minskad spridning av mikroplast.
- Förtydliga planen så att det framgår vilket ansvar stadens aktörer har i nedskräpningsarbetet, och vilka som berörs av de framtagna åtgärderna. Hur aktörernas aktiviteter relaterar till de områden som trafikkontoret har rådighet över, vilken lagstiftning som reglerar området, samt hur trafikkontoret planerar samverka och kommunicera med aktörer såsom Stockholm Vatten och Avfall AB, exploateringskontoret, miljöförvaltningen och Stockholms Hamnar i samband med inkomna ärenden samt gällande särskilda frågor och i problemområden.
- Förtydliga planen genom att tydligt koppla de åtgärder som föreslås till stadens utmaningar när det kommer till arbetet för att minska nedskräpningen. Detta för att underlätta förståelsen för varför trafikkontoret valt just de åtgärder som föreslås.
- Planen bör adressera hur nedskräpning i samband med evenemang ska hanteras. Staden har i egenskap av markägare sannolikt långtgående möjligheter att inom ramen för markupplåtelser till enskilda reglera frågor om avfallshantering och nedskräpning. Staden har också sannolikt möjlighet att avstå från att upplåta mark till parter som tidigare inte följt avtalsvillkor om avfallshantering och nedskräpning. Exploateringskontoret företräder staden i egenskap av markägare och bör därför involveras i frågan.
- Komplettera planen med hur trafikkontoret kan samarbeta med bland annat miljöförvaltningen vid kartläggning av ärenden som relaterar till dumpning. Erfarenheter från förvaltningens tillsynsarbete visar att en tidig dialog med verksamhetsutövare om vad som gäller och önskas från stadens håll kan ha stor effekt för hur verksamhetsutövare ser på hantering av sitt avfall.
- Komplettera planen med avseende på hur staden bör komma tillrätta med problemet med dumpning av grovsopor och byggmaterial i närheten av återvinningsstationer.

- Komplettera planen med avseende på hur trafikkontoret kan samarbeta med miljöförvaltningen i samband med evenemang.

Avsnitts- och åtgärdsspecifika synpunkter

Åtgärd: Utarbeta en stadsövergripande renhållningsstrategi. (Åtgärder av övergripande karaktär, s.8)

Förvaltningen ställer sig positiv till framtagandet av en stadsövergripande renhållningsstrategi. Miljöförvaltningen anser att det är viktigt att samverkan sker med stadens samtliga berörda aktörer, samt att strategin inte endast innefattar trafikkontorets ansvarsområde. På så sätt kan stadens samlade resurser nyttjas.

Åtgärd: Utse arbetsgrupp med särskilt ansvar för nedskräpningsfrågor. (Åtgärder av övergripande karaktär, s.8)

Förvaltningen ställer sig mycket positiv till förslaget. Förvaltningen bedömer att arbetsgruppen behöver ta ett helhetsgrepp på nedskräpningsarbetet i staden och inte endast gälla det offentliga rummet, vilket förutsätter att arbetsgruppen är förvaltningsövergripande. De aktörer som bör ingå är i första hand trafikkontoret, stadsdelsförvaltningarna, exploateringskontoret, Stockholm Vatten och Avfall, Stockholms hamnar, och miljöförvaltningen.

Förvaltningen ser även att en referensgrupp skulle kunna skapas för att involvera externa aktörer, exempelvis Stockholm Business region för att på så sätt koppla till stadens arbete med att göra evenemang hållbara och skräpfria. Även ideella aktörer såsom båtklubbar, Magnetkungarna och Rena Mälaren bör involveras på något sätt för att nyttja det engagemang och den kreativitet som finns bland externa aktörer i Stockholm.

Åtgärd: Källsortering i utvalda parker (Optimering av skräpkorgarnas storlek, tömningsfrekvens, komprimerade sopkärl, s. 10)

Förvaltningen håller med om att utökade källsorteringsmöjligheter är ett steg i rätt riktning i arbetet mot en resurseffektiv stad och är mycket positiv till åtgärden. Förvaltningen ser gärna att trafikkontoret ser över om det finns andra ytor i staden där källsortering också kan vara aktuellt, exempelvis i anslutning till busshållplatser eller på torg.

Text s.8. "Trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna har ansvar för renhållningen i det offentliga rummet. Trafikkontoret ansvarar främst för gator, torg och de kommuncentrala parkerna medan stadsdelsförvaltningarna ansvar för parkmark och grönytor."

Förvaltningen önskar att även övriga aktörer som arbetar mot nedskräpning och som berörs av trafikkontorets och stadsdelsförvaltningarnas arbete tas upp på något sätt (däribland Stockholm Vatten och Avfall, exploateringskontoret, Stockholms Hamnar, miljöförvaltningen). Förslagsvis i anslutning till ett tydliggörande över handlingsplanens avgränsning.

Miljöförvaltningen ser särskilt att Stockholms Hamnars nuvarande roll i städning och rensning av stadens vatten och längs vattennära ytor lyfts fram. I dagsläget är Stockholms Hamnar de enda aktörerna som har utrustning för upplockning av skräp med båt.

Miljöförvaltningen bedömer att beskrivningen med fördel skulle kunna kompletteras med en beskrivning kring utmaningen med dagens ansvarsfördelning, den komplexitet som uppstår när ytor med som olika aktörer ansvarar för befinner sig i anslutning till varandra, och vad det får för konsekvenser i arbetet mot nedskräpning. Miljöförvaltningen ser att dagens otydliga ansvarsfördelning bland annat leder till en ineffektiv ärendehantering, både internt och gentemot allmänheten, eftersom ansvarsfördelningen inte är förankrad inom stadens förvaltningar. Klagomål från allmänheten på nedskräpning ska kunna lämnas, tas emot och hanteras så effektivt som möjligt. Klagomål ska inte slussas runt i staden utan mottagaren ska kunna lämna klagomålet direkt till den instans som har städansvar.

Åtgärd: I samråd med Förpacknings- och tidningsinsamlingen diskutera hur nedskräpning vid återvinningsstationer kan minska, genom exempelvis information på flera språk (Optimerade städintervall, s.12)

Förvaltningen ställer sig positiv till att trafikkontoret har en åtgärd som syftar till att minska nedskräpning vid återvinningsstationer.

Miljöförvaltningen rekommenderar att stadsdelsförvaltningar och fastighetsägare involveras i arbetet eftersom de i vissa fall har ansvar för mark- och direktkontakt med boende i anslutning till återvinningsstationerna. Det finns många exempel av proaktivt arbete som pågår ute i stadsdelarna, bland annat i Rinkeby-Kista, där direkt medborgardialog har visat sig mycket lyckat för vissa typer av skräp. Förvaltningen bedömer att en aktiv dialog i många fall är att föredra, eller åtminstone bör komplettera, skyltning.

Åtgärd: Årligen delta i, eller anordna, kampanj med syfte att minska nedskräpningen på offentlig plats i samverkan med skolor, förskolor, företag, föreningar m.m. (Utvecklad kommunikation och samverkan, s. 13)

Förvaltningen är mycket positiv till åtgärden. Nya rön visar att människor är som mest mottagliga för lärande på arbetsplatsen eftersom vi är mer mottagliga för att göra förändringar där.

Åtgärd: Som ett led i trafikkontorets kommunikation, om möjligt, bistå ideella organisationer som samlar skräp i mark och vatten med borttransport av insamlat avfall (Utvecklad kommunikation och samverkan, s. 13)

Förvaltningen ser positivt på att trafikkontoret bistår ideella organisationer med bortforsling av skräp som ideella aktörer samlat upp från mark, vatten och botten.

I dagsläget finns inget utpekade ansvar och därmed skyldighet för rensning av botten som inte utgörs av badplatser. Det finns idag en temporär lösning som innebär att exploateringskontoret i efterhand betalar för bortforslandet. Staden behöver därför ett tydligt utpekande av ansvar för rensning av botten och bortforslande av bottenkräp för att kunna ha en effektiv hantering av skräp i våra vattenförekomster. Även medel behöver avsättas för detta.

Stadsledningskontoret uppdrag att utreda och specificera ansvarsförhållanden samt gränssnitt avseende stadens vattenmiljöer från strand till botten kommer kunna ge ledning i ansvarsfrågan.

Förvaltningen ser också gärna att fler åtgärder i handlingsplanen syftar till att utöka samarbetet med ideella föreningar och utveckla hanteringen kring dessa typer av ärenden, förslagsvis genom dialog med aktörerna för att höra hur staden kan underlätta deras arbete.

Åtgärd: Trafikkontoret genomför årliga skräpmätningar i samarbete med Håll Sverige Rent. (Skräpmätning, s.14)

Miljöförvaltningen ser positivt på förslaget, och ser att just skräpmätningar är ett effektivt uppföljnings- och kartläggningsverktyg.

Förvaltningen önskar att handlingsplanen inkluderar även andra typer av platser än de som traditionellt brukar ingå i skräpmätningar (gator, torg, parker, badplatser). Det gäller exempelvis återvinningsstationer eller platser där dumpning förekommer. Kartläggning vid bland annat återvinningsstationer skulle vara ett effektivt verktyg för att ta reda på vilka åtgärder som har bäst effekt riktade mot olika målgrupper.

Åtgärden har en stark koppling till åtgärd 2.01. i handlingsplanen för minskad spridning av mikroplast, som syftar till att utveckla metoden för skräpmätning.

Åtgärd: *Utreda alternativ till dumpning av snö i vattendrag och sjöar (Utvecklade snöupplag och kommunaltekniska ytor, s.16) samt Stadens kommunaltekniska ytor utformas så att de inte bidrar till nedskräpning eller spridning av mikroplast (Utvecklad kommunikation och samverkan, s.16)*

Förvaltningen ställer sig mycket positiva till åtgärderna, och rekommenderar att i handlingsplanen koppla dem till åtgärd 13.1. i handlingsplan för minskad spridning av mikroplast som handlar om att ”Säkerställa platser som långsiktigt kan användas för snöupplag och anpassa dessa så att spridning av mikroplast undviks.”

Bilagor

1. Handlingsplan mot nedskräpning av land och i vatten
2. Trafikkontorets tjänsteutlåtande